

327 204/224 d

Acc. n:r M.10895:53.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Oland

Härad:

Stålsjö-Klun

Socken:

Röjning

Uppteckningsår:

1944

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Hugo Oksa från 55

Adress:

Kallegruta

Födelseår och födelseort:

1864

Erik N. n. Jönköping
Lil. Herb. Nilsson Rönneby 57

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
a. för närvarande?
b. för 10 år sedan?
c. för 20 år sedan?
d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja både halm och vasstak
Bundna med järntråd

Maskintröskad halm fastbunden
med järntråd

a. 25 procent b. 30. c. 40
d. 80 procent

Ja

M.10895:54.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

fortlöpande söm

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

Nål och tang

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

nej

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

Halv eller vass, nål och järntråd
raft, och Tang

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Nål och Tråd användes till att binda
raften på Täckningsmaterialet.
Tangerna att klippa av Tråden med

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

M. 10895:55.
Nej.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

~~Wassis~~ genom tröskning

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

På hösten förvaras i stack eller
balat under tack
kan vara både nybyggnad eller
gammanatt tack

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

ja
beskärs

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

ja

14. a. Hur ryggas taket?

med trähalv som binder över
med stältrådnät

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

5 personer en bredde materialat
2 skotta om bindningen 1 stack
nytt målen inifrån 1 stälde
fram materialat som behöves

M.10895:56.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

nej

17. Läggas (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

1915-1935 i min Hemtrakt

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10895:56.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

nej

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

1915-1935 i min Hemtrakten

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

334

211/2276

Acc. n:r M.10895:57.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Öland.*Härad: *Härjedalen*Socken: *Böda*Uppteckningsår: *1947*
14

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Allan Englund.*Adress: *Böda*Födelseår och födelseort: *1886. Böda.*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Se även LUF M 19624:1-4!

1. ja
2. De halm- eller vasstak som minsta användes här äro alla bundna med galv. järntråd. Från 40-50 år sedan bunds med ljöstskvitjos.
3. Nej, taksidorna voro alltid bundna, numera äro taknocken, med fr c:a 35 år sedan och tidigare lades löshalm på nocken som fast hölles med träkonstruktioner s.k. "häng"
4. a. c:a 5%. b. c:a 15%. c. c:a 30%. d. c:a 50%
ja, här kallade "sprit"

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10895:58.

6. Isolerade band.

7. Sedan halmen utbräuts av täckaren kom bindaren som lade en sprit snitt över reften och band detta halmlag med golv. tråd, inför var en annan som täck^{ut} nålen.

8. a. De hundrakliga redskapen var sniden, samt dessutom en räpsa och en lic.

b. ej mig bekant.

9. Huvudverktyget var nålen, denna var av stål c:a 60 cm lång med en dim. av c:a 8 mm. en ändan spetsig försett med åga, därjämte användes sedan täket var förstigtätet en vanlig räpsa att räpsa bort lös halmlag och göra täket jämt och fint, täkfoten användes jämn med en lic.

10. Nålen användes för bindningen på så sätt att en man var på invidan täket och täckte upp nålen på undersidan av reften, bindaren stann på täket trätt tråden i ågal på nålen och påste den, varpå mannen inför drog ned nålen och täckte åter upp den på andra sidan reften, varefter bindaren klippes av tråden och band om spritt.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädning?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M 10895:59.

11. Vantar användes nog ej, men knäputor användes nog i en del fall.

12. a. För c:a 30 år sedan och tidigare användes slagtäckning läng halmen, numera, om halmtak skall användas täckes med särskilt verk.

b. Vassen skördas i regel på ren hästen, bindas i kårvar och släcks stående i dörs som täckes.

13. a. Om täckning av gamla tak sker i regel utanpå det gamla taket om reffen är bra.

b. Nej endast takfoten

c. Ingen särskild behandling utom avskärningen

d. ja. det förekommer även nu i enstaka fall.

14. a. Taket ryggas med vanlig halmen och bindas på samma sätt som taket.

b. Om taket läckes på något ställe som är särskilt uträtt så lagas detta ungefär som ny täckning.

15. Utanpå taket arbeta i regel 2 man, täckaren som breder halmen, bindaren som sköter bindningarna samt 1 man inom som släcks nålen, desamma c:a 2 man som kantläggare.

M. 10895:60.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskejderna till fäste för takkämparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

Nej, ej för takkämparna eller språlen, men däremot förekom för att vindskejderna ställdes i raften med 3 eller fyra fästena på var sida med en grangren uttuggen i stammen så att man kunde biddas.

17. Här på orten alltid på raft.

18. Nej, här finnes ej något boningshus med kalmtak ej heller har det funnits på de senaste 50 åren.

Ja, i den mån jag kan.

I min ungdom dels som hämtlangare och dels som målupptäckare.

Som egen byggnadsare i c:a 40 år mest för uppförande av boningshus.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

330

206/226a

Acc. nr M. 10895:61.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Öland

Härad:

Rönnebo Klän

Socken:

Förs

Uppteckningsår:

1948

grön järnträd

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Johan Carlsson lever

Adress:

Förs

Födelseår och födelseort:

1870

Högaby

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järnträd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Se även M 19620:1-5!

1 Ja mest halmtak
2 järnträd

3 Halmen tröskad matad på tvären
hålles kvar med järnträd

4 Cirka 85%
a för närvarande
d hundra %

5 stälträdynät

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

träribbor

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10895:62.

6 isolerade band

7 halmen breddas ut lag efter lag och sedan sträcker en grof ståltråd över varit lager sedan bindes med fina ståltråd som trådes igenom taket och bindes över den grova tråden

8 En som vi kallar nål stap fern med ett hål i ena ändan 75 cm lång som stickes genom taket en man ligger under taket och tager emot den och ställer upp den igen. Det är ena redskapet

9 förr användes träribbor i stället för ståltråd och band med garn för en 60 år tillbakas band dem med vridjär

10 inga andra redskap än den där fern nålen användes

M.10895:63.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11 inga vantar eller knäputor användes

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12 halmen eller rågen matas på träen
i verket och så samlas den upp och
bindas och en småhalm kastas undan

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13 Täckes utanpå det gamla taket

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b ja

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c Takskägget skäres af med en tre

c. Hur behandlas takskägget?

d ja

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14 på ryggen breddes ut mycket halm
och så lägges ett ståltrådnät över
och bindes fast

14. a. Hur ryggas taket?

15 4 man arbetar vid taktäckningen

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

en brer ut halmen en hamner efter

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

och bindes en inundan taket och tar

mot nålen och stöcker upp den igen

och en på backen och tunnare upp

halmen och tråd och vad som behöfs

M.10895:64.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16 nej

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17 ravel

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18 nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19 ja

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20 i Förs socken

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21 snickare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

333

209/227 ab

Acc. n:r M 0895:65.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Öland

Härad:

Åkerbo kl

Socken:

Högby

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Lektor Johansson 1950?

Adress:

Kristina Lund Långby kl

Födelseår och födelseort:

1878 Högby kl

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja både skugg och tak äro mest förhimmade.
2. Ja. (även helmen användes till allh. för)
3. Skuggas finns ej några kvar av?
4. a. 25-80 %
b. 90 %
c. 100 %
d. Ja för men ej nu mera
5. Ja för men ej nu mera

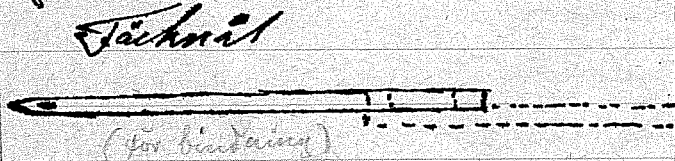
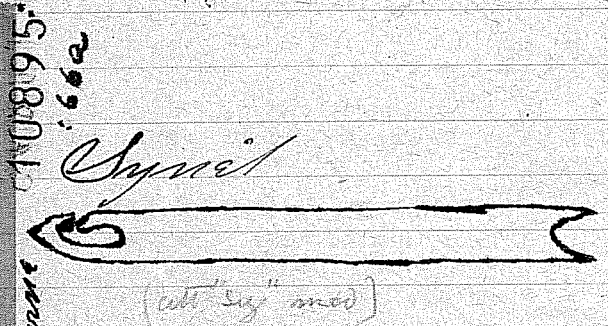
M. 10895:66.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni

9. Isolerade band äro nu mest vanliga.
Täcknålen stiktes ned genom bakt (uppifrån)
på undre sidan om nålkan samt stiktes
nedan upp på övre sidan om samma
nål. Därefter klippes tråden av och knyts.
En sorts nål, samt en till.

Den är ca. 1 m. lång med ena änden
l. samt ett "öga" ca. 2 tum f. yttan på
sidan finns ett utbop för tråden.
Nålen vid behov förlänges med
trå. (För användning man samma sorts
trå i linuron av ca. 3 tum rändvirkat
nålen som användes ett stycke med är av
1 x 3/4 samt 1 m. lång, den stiktes sig
ett på den som finnes en spjett att
tråden i. (Skiss över dessa nålar medföljer.)
En nål användes att binda med
den andra vid nykningen av bakt, till
användes att skära av foten med.

Skiss av ett bakt
användt i tillvägagångssättet

M. 10895:66.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7) Isolerade band äro nu mest vanliga.

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

7) Täcknålen stiktes ned genom lakel (uppf) på ena sidan om nålen samt stiktes nedan upp på övre sidan om samma nål. Därefter klippes tråden av och knyts.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8) Två olika sorters nålar, samt en lil.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

b) Nej.

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

9) Täcknålen är ca. 1 m. lång med ena änden spetsad, samt ett ett "öga" ca. 2 tum f. spetsen på den ena sidan finns ett utslag för tråden.

Den andra nålen vid behov för länges med en slös. (För används man samma sorts nit av trä i linningen av ca. 2 tum rundlärsk.

Den andra nålen som användes ett ny med är av "fletjärn" $1 \times \frac{3}{4}$ samt 1 m. lång, den stiktes sig genom att på denna nit fästas en spjett att lägga tråden i. (Skiss över dessa nålar medf.)

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10) Den första nålen användes att binda med den andra vid öppnandet av lek, lil användes att skära av foten med.

M. 10895:68.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16) Nej denna metod är ej bruklig här annat
än vid brödfäbning. Men för använd
en liknande metod, då spikades brödkämpar
med håll i längs vindskivan, stöten stöts
en smärre stös genom dessa läppar.
17) Taket lägges utslutande på raft.
18) Nej det 9 tak finns ej på boningshus.

19) Ja.
20) Den senaste 25 åren i Högby socken.

21) Jodbrukare, smickare, sätare, m.m.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

332

209/227 ab

Acc. n:r M.1 0895:69.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Öland

Härad: Adelsbo

Socken: Höglby

Uppteckningsår: 1942 tröskspröt

Uppgifterna lämnade av

Namn: Emil Nilsson

Adress: Wedboms Döden 76 a

Födelseår och födelseort: 1888 Wedboms Höglby

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Svar

(12)

Frågor:

Svar: Se även M 19622:1-6

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

- 1) Ja det finns många av dem
- 2) För 40 år sedan användes vidjor sedan snöre numera användas järntråd
- 3) För 25 år sedan användes som vi kallade spröt nu användas järntråd
- 4) För 40 år sedan voro de 100 procentiga
 - a) 65 procent
 - b) 80 procent
 - c) 95 procent
- 5) 40 år sedan använder spröt nu järntråd
25 - se 3)

M. 10895:70.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

nej

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

7/ använder vanlig hängnadstråd till stäcktråd samt nr. 12 Järntråd till Bindtråd

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8/ yxa Hammare Pryg Fliss. Nål
Såg

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

b) samma

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

9/ samma som nr. 8

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10/ yxa till att hugga vassen Hammare i såg till sätta upp ställning Pryg till fotstänge att gå på. Flissen att ta upp halv i vass med Nålen att sticka tråden genom Tackel

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10895:71.

11/ Vantar när man använder vass

12/ Jivars ugg för hand ner halmstach

b) Fluggas med lie en del fluggas på
sommar en del fluggas på isen
på vintern och rättas i stachar

13/ bädadelarna

b) Räfsas med räfsa

c) Skaras med lie

d) Ja

14/ Vi moar det med halm och binder ^{för} nä

b) Vi lägger flovis och binder med
järnträd

15/ 6 st. man en på marken att hiva ugg
halm eller vass. en tar emot halmen och
är behjälplig en bier ut halm eller vass
2 st binder med järnträd en under
takel och sticker ugg nälen

M. 10895:72.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskejderna till fäste för takkämparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

16/

Ja. användes bräd att sticka genom vindskidarna på en del tak

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

17/

På raft

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

18/

nej

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

19/

Ja om jag kan

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

20/

Jag har hållit på i 40 år som Tacktäkare i Flögby o Böda socknar.

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

21/

F.d. Hemmanägare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

331

207/226 6

Acc. nr M. 10895:73.

LUF 62

Uppgifterna hänföra₂ sig tillLandskap: *Alano*Härad: *Akerbo Klän*Socken: *Persnäs*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Garl Edvard Petersson*Adress: *Gamleby Persnäs Salama Örnäs*Födelseår och födelseort: *24/10 1890 i Persnäs**grannar Helge Nilsen, Lika Korn 26*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Se även M 19623:1-5

1. Ja här på trakten användes halmtak och vass eller agtak
2. De äro bindetak, bundna med järntråd
3. Nej.
4. För närvarande fins det halmtak nästan överallt på ladugårdar byggda för 30 år sedan, och äldre för närvarande försvinner halmtaken nu och mer.
Här finns ungefär 90% halmtak.
5. Ja, ibland, nu användes mest järntråd

M.10895:74.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Jag använder isolerade band

7. Man sträcker en 4 mm. grov galvaniserad järntråd längst det pålagda halmlaget sedan binder man banden om tråden och takstängan eller rafften, med 60 cm mellanrum mellan banden.

8. Jag använder en taknål samt en handske samt en kortång.

9. Här på orten användes inga andra redskap än de i 8 omtalade, om det förr i tiden användts andra redskap känner jag ej till.

10. Nålen användes att föra bindtråden genom taket, handsken att ha om handen när man drar till bandet. Stängan användes att skjya av tråden med.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

11 Vantar användes endast när man täcker med seg.

12. Berta rätt är att mata rågen vid fröskning på trären genom fröskverket, samt binda den i borrar å stull.

b Vassen skördas på sommaren, den skärs med liä och bindes i härovar, som resas annars bryts den vid färdningen.

13. För det mesta täckes på det gamla.

b. Taket refsas släkt med en frärefa.

c. Takskägget skärs av med en liä.

d. Om huset är byggt för halmtak.

14. Man lägger halmen på trären över ryggen så skäres tre tvärs på halmen en på vardera sidan och en mitt på och bindes fast.

b. Man täcker om taket.

15. 4 man, en bryr halmen, en binder, en är inunder och tar mot träden, en man är på marken som hankångare.

M. 10895:76.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskedarna till fäste för takkämparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

16. Jag har ej hört omtalas eller sett att man borrar hål för takkämparna.

Men numera när man använder järntråd måste man bora hål i vindskedarna.

17. Taket lägges på ravel eller raft.

18. Halmtak användes ej på boningshus här på Öland.

19. Jag har i sommar bevarat ett frågeformulär om halmtak åt en doktor Einar Mattsson från Malnå för folkskolasarkivet.

20. Jag har varit verksam i Försvarsnäs från år 1918.

21. Jag är även Landbrukare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.